

RÁKÓCZI FERENC GUALTERIO BÍBOROSHOZ

Grosbois, 1716. október 10.

Minden túlzás nélkül biztosíthatom Uraságodat, hogy kimondhatatlan örömmel vettem szeptember 12-i levelét. Ezzel lehetőséget ad arra, hogy ismét felvegyem a kapcsolatot, amire természet szerint is indít az a tisztelet és nagybecsülés, melyet kiváló képességei iránt érzek, és hogy rövid legyek, engedje megmondanom: túlságosan is kedves ahhoz, hogy ne annyira szeressem, amennyire szeretem. E szavakkal igyekszem leróni azt, amivel Uraságodnak tartozom és még inkább meggyőzni arról, hogy mindebből a szív hangja szól. Feledjük tehát mindketten a hosszú hallgatást és azoknak az érzelmeknek alapján, melyeket szíves volt irántam tanúsítani, s amelyekről engedelmével a magam részéről is biztosíthatom, beszéljünk ismét a barátok nyelvéen. Bár soha olyan jól nem éreztem magam, mint amióta a világi élettől visszavonultam és keresztényi kötelezéseimet teljesítem, mulasztást követnék el, ha nem tennék eleget olyan kötelezettségeknek, melyek a Gondviselés által rám ruházott ranggal járnak. Ezt az életmódot választván, olyan generálisnak tekintem magam, aki hadjáratát befejezve, visszatér az udvarba, figyelmesen szolgál urának, anélkül, hogy valamit is kérne tőle, boldog, hogy közelében lehet és türelmesen vár sorsára, készen arra, hogy kövesse ura parancsolatait, amint megismeri azokat. Ha így fogja fel életmódomat, akkor világossá válik Uraságod előtt, hogy a közügyekről s különösen az engem érintő közügyekről szóló elmélkedéseim egyáltalán nincsenek ellentétben magányosságom szellemével, hiszen ezeknek megismerésével és vizsgálatával kell kutatom Uram parancsait, mert arra méltatlannak tartom magam, hogy természetfeletti ki nyilatkoztatás útján világosítson fel mind ezekről.

Azok, akik a novellistákra (újságírókra) jellemző arcátlansággal hazugságokat terjesztettek rólam, inkább azt mondták el, amit véleményük szerint csinálnom kellene, mint azt, amit ténylegesen tettem. Mások azért terjesztették ezeket a híreket, hogy meggyűlöltessem a keresztény fejedelmekkel, elhithetve velük, hogy én járultam hozzá intrikáimmal e hatalom támadásához.¹ Remélem, eljön majd az az idő, amikor felismerik, hogy ugyanaz a hatalom² idézte elő a törökök támadását a velenceiek ellen, és okozta a nagy rémületet Itáliában – azzal a céllal, hogy a velenceiket és a pápát rákényszerítse, hogy hozzá forduljanak segítségért, – amelyik később a törököket megtámadta. Ily módon támogatást kap azoktól, akiket később könnyebben leigáz. Soha diplomáciai csel fogás ilyen jól nem sikerült és nem is játszották el jobban. Én a rastatti béke óta kísérem ezt figyelemmel, és nem tudok eleget csodálkozni azon, hogy az érdekeltek, – hogy azt ne mondjam, a hiszékenység áldozatai – mindezt nem veszik észre. E színdarab végkifejlése az erre következő második hadjáratban következik be, ha sikerül a törököket elbódítani, mert akkor a győztes hadsereg egy részét, amelyre nincs már szükség, elvonják onnan, és valóra váltják az előre kitűzött nagy terveket. Mindez kimérának tűnhet azok előtt, akik nem ismerik az ottománok szellemét, de biztosítom Uraságodat, hogy ez végrehajtható, különösen, ha tekintetbe vesszük, hogy a törökök ebben a hadjáratban milyen hibákat követtek el, mert erősen hasonlítanak ahhoz a százezer karú szörnyhöz, amelyiknek nincsen feje. Istenem! bölcsességed csúfolja meg az emberek hiú terveit! Kinek tulajdonítsam Temesvár ostromát a császáriak fényes győzelme³ után, ha nem a Te láthatatlan kezednek, amely vezette őket nem csodás és természetfeletti, hanem egyszerű eszközökkel, hogy így jobban elrejtse azokat a világ bölcsei előtt, és kinyilatkoztassa azok előtt, akik szívük egyszerűségével imádnak Téged és, nem forgatván fejükben gőgös gondolatokat, csak a Te akaratodra vigyáznak. Mert, ha ez a herceg⁴ el is foglalja a várat, melyet ostromol, amennyiben még egy-két ilyen hadjáratot vezet, hosszabb időre elfeledheti Itáliát, mint ahogy azt a háború megkezdésekor gondolni lehetett.

A közügyekre való kitérés után, megismétlem, Uram, hogy igazán irigylésre méltó az az elégedettség, mellyel magányosságomban élek és egy év alatt, mióta kedvemet követem, nem csökken, sőt növekedik. Kezdem megszokni az itt lakást s kész vagyok itt befejezni napjaimat, hacsak az Úr máshová nem szólít. Ha clavisom (rejtjelem) volna, részletesebben írhatnék arról, ami itt történik, s amiről talán hasznos volna informálódnia, de mivel nincsen, rövidebbre fogom leveletem s arra kérem, támogassa továbbra is Kéri pátert⁵, aki minden levelében komoly vágyát fejezi ki, hogy kolostorba vonulhasson. Ha az a szerencse érné, hogy Rómába juthatna, senki nem tudná olyan részletesen elmesélni életem folyását, mint ő, aki nagy részét ismeri. Szeretném, ha

aprólékosan megismerné életemet, hogy annál jobban csodálhassa a Gondviselés útjait és Isten könyörületét a bűnösökkel szemben. Erre gondolván, Szent Ágostonnal együtt mondhatom: tarde te amavi, o, bonitas, tam antiqua et tam nova (későn szerettelek, ó, jóság, aki olyan régi s mégis olyan új vagy)! Ez a felkiáltás fejezze be leveletem, mert megtérésem egész életemre szól.

Rangját megillető tiszteletteljes baráti érzelmekkel és személyében is megérdemelt vonzalommal, mindenkinél nagyobb tisztelője

Sáros grófja

KÖPECZI Béla fordítása

JEGYZETEK

- ¹ 1715-ben kitört a török–velencei háború s a törökök kezdetben nagy sikereket értek el. A korabeli újságok azt híresztelték, hogy Rákóczi ösztönözte a törököket Velence megtámadására, sőt, azt is, hogy a törökök táborában, Nándorfehérváron tartózkodik.
- ² Ausztria 1716. április 13-án szövetséget kötött Velencével a törökök ellen.
- ³ 1716. augusztus 15-én Savoyai Jenő Péterváradnál fényes győzelmet aratott a török felett. A győzelem után körülfogta Temesvárt és 44 napi ostrom után, 1716. október 16-án el is foglalta.
- ⁴ Savoyai Jenő.
- ⁵ Kéri páter Rákóczi udvari papja, akiről többször írt Gualteriónak, támogatást kérve számára.